

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

De voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Bijlage

Datum

Betreft Bijlage 1 Beleidsreactie advies regeringscommissaris seksueel
grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld

Onze referentie
46256400

Ik heb de regeringscommissaris seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld gevraagd om advies te geven op de aandachtspunten die zij ziet bij de (invulling van de) vijf actielijnen van de integrale aanpak sociale veiligheid in het hoger onderwijs en wetenschap en hoe de aandacht voor seksueel grensoverschrijdend gedrag hierin kan worden meegenomen. Ik vind het belangrijk om, evenals bij andere vormen van sociale onveiligheid en grensoverschrijdend gedrag, rekenschap te nemen van wat de specifieke kenmerken van seksueel grensoverschrijdend gedrag vragen in de aanpak.¹ Op 24 januari 2024 heb ik van de regeringscommissaris het advies ontvangen.² In haar advies benadrukt de regeringscommissaris dat seksueel grensoverschrijdend gedrag onderdeel kan zijn van een sluipend patroon, maar waarvan de impact enorm is. Zeker wanneer meldingen niet worden opgepakt of er gebrek is aan nazorg kan de impact voor slachtoffers groot en langdurig zijn. Daarnaast benadrukt zij dat de ideeën van wat seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld is nog te beperkt zijn waardoor slachtoffers zich niet gezien en gehoord voelen.

In haar advies geeft regeringscommissaris Hamer een brede reflectie op de verschillende factoren die het risico op seksueel grensoverschrijdend gedrag vergroten. Het gaat dan om factoren als machtsafhankelijkheid, één op één werkrelaties, onzekerheden over toekomstperspectief en doorgroeimogelijkheden. Maar ook de sterke mate van competitie binnen het hoger onderwijs en de wetenschap en de leeftijdsfase waarin studenten zich bevinden spelen een rol. De regeringscommissaris constateert dat de instellingen druk met het onderwerp van sociale veiligheid aan de slag zijn gegaan, maar ook dat er nog ruimte is voor verbetering. Zo benoemt de regeringscommissaris bijvoorbeeld dat het lerend vermogen van instellingen niet systemisch geborgd is en dat er nog te weinig gebeurt om de sociale veiligheid van promovendi en postdocs zeker te stellen

¹ Kamerstukken II, 34843, nr. 88

² <https://www.rcgog.nl/publicaties/brieven/2024/01/24/advies-aan-de-demissionair-minister-van-ocw-over-de-aanpak-van-seksueel-grensoverschrijdend-gedrag-en-seksueel-geweld-in-het-hoger-onderwijs-en-de-wetenschap>

In de voortgangsbrief beschrijf ik welke maatregelen ik tref om de sociale veiligheid in de sector te bevorderen en wat de voortgang daarvan is. Naast mijn integrale aanpak heb ik in de brief ook een aantal andere programma's genoemd die ik ondersteun met het oog op het stimuleren van een bredere (cultuur)verandering in de sector. De regeringscommissaris doet in haar advies een belangrijke oproep die ik volledig onderschrijf: de cultuurverandering die nodig is voor een sociaal veilige omgeving binnen de instelling begint bij de veiligheid voor iedereen om zich te durven uitspreken en op een goede manier met elkaar het gesprek aan te gaan. De handreiking van de regeringscommissaris over cultuurverandering op de werkvloer kan instellingen hierbij op weg helpen. Ik zal de regiegroep vragen mij te adviseren over het bespreekbaar maken van arbeidsrechtelijke positie van personeel in relatie tot vrije meningsuiting en academische vrijheid.³ Daarnaast doet de regeringscommissaris nog een aantal aanbevelingen waarop ik in het onderstaande mijn reactie geef:

a. *Vergroot de kennis en bewustwording over seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld en leg dit als eis vast in de zorgplicht voor sociale veiligheid*

Ik omarm de aanbeveling dat de kennis en bewustwording over seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld vergroot wordt. Dit doe ik onder andere door het inrichten van de regiegroep die een landelijk programma sociale veiligheid gaat vormgeven. De regiegroep zal dit programma indachtig het KNAW-advies en het advies van de regeringscommissaris vormgeven. Daarnaast introduceer ik een zorgplicht die zich richt op het borgen van de sociale veiligheid van studenten en beurspromovendi. Deze zorgplicht is ruim geformuleerd, omdat geen enkele vorm van sociale onveiligheid die door studenten wordt ervaren voor mij acceptabel is. Seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld vallen vanzelfsprekend onder de reikwijdte van deze zorgplicht en dat zal ik benadrukken in de memorie van toelichting bij het wijzigingsvoorstel. Het kunnen nakomen van de zorgplicht voor sociale veiligheid van instellingen vraagt van instellingen dat zij beschikken over adequate kennis van en bewustwording over verschillende vormen van sociale onveiligheid waaronder seksueel grensoverschrijdend gedrag.

b. *Verplicht instellingen één team voor sociale veiligheid aan te stellen en werk aan hun professionaliteit, positionering en profilering. U kunt ook deze richtlijn opnemen in de zorgplicht voor sociale veiligheid.*

Het doel van het bevorderen van sociale veiligheid en de lerende aanpak staat voorop. In het advies beschrijft de regeringscommissaris de positieve ervaringen van instellingen die één team en loket voor sociale veiligheid hebben. Als het werken met één team voor een instelling bijdraagt aan het bevorderen van de sociale veiligheid dan moedig ik dat aan. In het kader van de lerende aanpak wil ik instellingen de ruimte geven om te zoeken naar de beste manieren om het voorgenoemde doel te realiseren. Het bovenstaande advies zou hierbij als een van de te onderzoeken richtingen kunnen dienen. Het is wel belangrijk om met het verkennen van verschillende oplossingsrichtingen een open blik te houden waarbij het middel geen doel op zich moet worden. In het verlengde hiervan doet de regeringscommissaris de aanbeveling om structurele financiering te bieden voor een landelijk kennisnetwerk voor de teams voor sociale veiligheid. De regiegroep en de middelen vanuit het bestuursakkoord

³ Dit heb ik toegezegd in kamerstuk 29240, nr. 134

zijn bedoeld om de uitwisseling van kennis binnen de sector te bevorderen en daarmee een sterk kennisnetwerk te creëren. Het is nu aan het veld om, in het kader van de lerende aanpak, vooral elkaar op te zoeken en van elkaar te leren.

Onze referentie
46256400

Een andere aanbeveling die de regeringscommissaris doet heeft betrekking op het deel laten nemen van studenten in de klachtencommissies die de klachten afhandelen. Ik zal de mogelijkheid hiertoe laten verkennen in het onderzoek van klacht- en meldvoorzieningen. Ik zal uw Kamer, zoals in de voortgangsbrief beschreven, begin 2025 over de uitkomsten hiervan informeren.

- c. *Ga in gesprek met bestuurders over de reikwijdte en eenduidigheid van de zorgplicht van onderwijsinstellingen voor sociale veiligheid en stel aanvullende regelgeving op.*

Ik neem deze aanbeveling over. In het kader van het wetsvoorstel voor het opnemen van de zorgplicht in WHW ben ik over de reikwijdte van de zorgplicht in gesprek met het veld waarbij de aandachtspunten uit het advies van de regeringscommissaris worden meegenomen. Op dit moment heb ik nog geen zicht of aanvullende regelgeving noodzakelijk en passend is. Daarnaast heeft dit onderwerp natuurlijk continu mijn aandacht bij de verschillende bestuurlijke overleggen die ik voer.

- d. *Laat de hogescholen en universiteiten voor hun instelling een risicoanalyse maken van de factoren die een cultuurverandering in de weg staan.*

Ik omarm deze aanbeveling. Een cultuurverandering is cruciaal voor het realiseren van een sociaal veilige werk en leeromgeving. Ik zal de instellingen vragen om de hiervoor genoemde risicoanalyse op te stellen en daarbij speciale aandacht te hebben voor groepen die op hogescholen en universiteiten ondervertegenwoordigd zijn en (daardoor) meer risico lopen op onveilige situaties. Het opstellen van zo'n analyse en het vervolgens uitwerken en implementeren van risicomitigerende maatregelen kunnen het lerend vermogen van de instellingen vergroten. De handreiking van regeringscommissaris Hamer biedt goede handvatten voor het maken van een dergelijke risicoanalyse. Ik zal in mijn gesprekken met UNL en VH het belang hiervan nogmaals onderschrijven.

- e. *Stimuleer leiderschapskwaliteiten bij leidinggeven en organiseer binnen alle instelling gesprekken over wenselijk en onwenselijk gedrag*

Ik onderschrijf het belang van beide aanbevelingen. Goed leiderschap en management zijn onontbeerlijk in een sociaal veilige instelling. Het is belangrijk om goed leiderschap te stimuleren. Hetzelfde geldt voor het voeren van gesprekken binnen de instellingen over wat wenselijk en onwenselijk gedrag is. In haar advies geeft de regeringscommissaris verschillende aandachtspunten mee zoals 1) het systemisch inbedden van coaching en begeleiding van leidinggevendenden, 2) training en begeleiding met betrekking tot de pedagogisch-didactische relatie van hoogleraren tot studenten en promovendi en 3) de uitwisseling van deze kennis tussen instellingen. Het is aan de instellingen om dit te organiseren en faciliteren.

Ik zal in mijn gesprekken met UNL en VH het belang hiervan voor het voetlicht brengen onder andere door ze te wijzen op de recente campagne 'Met elkaar trekken we de grens' en de bijbehorende toolkit

die vanuit het Nationaal Actieprogramma Aanpak Seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld is gelanceerd.^{4 5} Daarnaast ondersteun en stimuleer ik dit door het beschikbaar stellen van middelen vanuit uit bestuursakkoord, het programma Erkennen & Waarderen en de activiteiten van de regiegroep binnen het landelijk programma sociale veiligheid.

Onze referentie
46256400

f. Geef relationele en seksuele vorming een vaste plek in het hoger onderwijs

In een motie van het lid Mutluer is mij verzocht om in overleg met de regeringscommissaris en partijen uit het onderwijs een onderzoek te doen naar een doorlopende lijn van aanpak en leren aangaande relationele en seksuele vorming, van het po tot en met het wo, die passend is bij de ontwikkelingsfase van de kinderen en jongeren. Met de regeringscommissaris ben ik in gesprek hoe deze motie uitgevoerd kan worden. De borging van relationele en seksuele vorming in het hbo en wo is hier ook onderdeel van. Het zal aan mijn opvolger zijn om in overleg met de volgende minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs en de regeringscommissaris concrete stappen te zetten om tot deze doorlopende lijn van aanpak en leren te komen. Ik zal de uitvoering van deze motie nadrukkelijk onder de aandacht van mijn opvolger brengen.

In het kader van verdere professionalisering van docenten in het herkennen, erkennen en bespreekbaar maken van de verschillende vormen van sociale onveiligheid wil ik verder gaan verkennen of en hoe een keuzemodule in aanvulling op de bestaande onderwijskwalificaties (de 'Basiskwalificatie Onderwijs' op universiteiten en de 'Basiskwalificatie Didactische bekwaamheid' op hogescholen) kunnen worden toegevoegd in het kader van docentprofessionalisering.

g. Versterk de positie van promovendi en postdocs

Jonge onderzoekers gaan mij aan het hart. Zij moeten de ruimte krijgen om hun talenten maximaal te ontplooiën en in te zetten voor de wetenschap. Signalen over de kwetsbaarheid van promovendi en postdocs hebben mij eerder bereikt. Om beter zicht te krijgen op de knelpunten die zij ervaren, heb ik het Rathenau Instituut gevraagd dit nader te onderzoeken. Het Rathenau Instituut heeft zijn rapport 'Een onzekere start: Startende onderzoekers over hun belemmeringen' recent gepubliceerd. In mijn reactie op het rapport, die ik binnen enkele maanden naar de Kamer zal sturen, ga ik in op mogelijkheden om de positie van promovendi en postdocs te versterken.

⁴ <https://www.metelkaartrekkenwedegrens.nl/>